

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakke velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Državni jezik v Avstriji.

II.

V prvem članku pod tem naslovom smo odkrili precej pomanjkljivosti „jedino zveličalnega“ nemškega jezika, danes hočemo dokazati, da nima ta „jedino zveličalna“ nemščina za državni jezik v Avstriji če ne menj, tudi ne več pravic, kakor kakov drugi slovanski jezik.

Naravna pravica je in dober takt, s katerim se Nemci vedno bahajo, zahteva, da se v družbi, kjer je zbranih več narodnosti, govori isti jezik, katerega govori največ udov, in da se manjšina radovoljno in brez žaljenja uda postavam družinskega življenja. Komur je povšeči takova družba, se z veseljem nauči v kratkem času govora svojih sosedov, kolikor ga mu je baš potrebnega in mu nij potreba s tem zanemarjati svojega lastnega, katerega tudi vsa ostala večina spoštuje. To je razumna vzajemnost.

Naša mogočna Avstrija je jedna velika družina, kjer udje mnogih narodov nosijo ista bremena za blagor in svobodo državi, kjer so pripravljeni vsi kri preliti za svojo domovino. In vendar, poglejmo, kakove socijalne postavke veljajo tu, kako se šopiri hegemonija ene stranke, kako se bje ona vsem človeškim in historičnim pravicam v obraz.

Odprimo štatistiko, ona je gotovo nevtralna, nad strankami. Številke nam prejasno pričajo o naši krivici.

Avstrija ima 32 milijonov in sedem sto štirideset tisoč prebivalcev, mej temi šestnajst milijonov Slovanov in samo osem milijonov in 370 tisoč Nemcev. (Poslednja številka je pa gotovo še nekoliko previsoka, kar se bo pri letošnjem štetju pokazalo.)

Govor le osem milijonov naših sosedov pa je prvi, on velja v šoli in uradu, le on naj vodi k omiki in blagostanju; beseda šestnajstih milijonov pa naj je za otročjo sobo, za hlapce in dekle, pa za vaško krčmo.

Čudno, a resnica je to, istina, katero kažemo v vsej njenej žalostnej nagoti uže leta in leta našim mogočnim sosedom, a dozdej, žalibože, še vedno brez pravega uspeha.

Le jeden jezik je zmožen združiti razkosane odrastke avstrijskih narodov v eno mogočno celoto, to je nemški. „Die Sprache der Kultur und Bildung“, tako se nam odgovarja vedno na višjem mestu in utemeljujejo se potem višje postavbe in naredbe.

Kako ničev je ta govor! Jezik torej, le en državni kulturni jezik naj povečuje našo slavno Avstrijo? Mi pa trdimo s svetim navdušenjem: „Le rodoljubje, bratovska sprava in jedinstvo slovanska vse veke trajajoča zvestoba do presvitle habsburške dinastije in njeno občudovano, v vseh bojih odlikovano junaštvo je

in ostane ščit in pomoč proti vsakemu sovragu.“ To je oni neprecenljivi biser, ki bi naj se z nepristranostjo in enako pravico gojil bolj in bolj, a ne siloma hotel zatreti občudovanja vredni slovanski entuziazem za vse lepo in pravo. Ko bi Slovan ne bil potrpežljiv, ki nigrdar ne vskipi in sredi največjih krivic in zaničevanja od dne do dne le upa in se z rodoljubjem pričakovanih pravic vrednega kazati poskuša, davno bi bil uže utopljen v morji nemštva.

„Vi ste enaki“, nam govori presvitli cesar in vlada sama na najvišjem mestu sredi zastopnikov vseh narodov javno zagotavlja, da ne pripusti, da bi se narodom Avstrije historične pravice kratile. Čemu se torej ponavljajo od dne do dne nasprotujoče fraze: „Deutsche Bildung, deutsche Reichssprache, deutsch“, le deutsch, kakor da bi bilo osem milijonov več kot ostalih šestindvajset, kot da bi Nemci in njihov jezik imeli več zaslug v Avstriji kot kakov drugi; da bi se morali vsi drugi narodi učiti leta in leta samo jezikovnih form in stoprav potem za svojo omiko skrbeti poskušati. Ko bi le jezik zveličaval in ulival omiko v posamezne, lahko trdimo, da bi bili Slovani v Avstriji najomikanejši rod, kajti dokazano je, da umejo nemščino dostikrat bolje kot Nemci sami.

Visoko omikani Nemci so sploh na jezikoslovnem polju največji duševni reveži. Niti svojega jezika pravilno ne govore in malokdaj pravilno pišejo, a bela vrana je Nemec, ki kakov slovanski ali romanski jezik popolno ume. Ne zaradi pomanjkljivosti znanja nemščine protestujemo tedaj Slovani proti nemški „Reichssprache“, nam je le jednakopravnost gaslo.

Nemškega se za potrebo vsi lahko brez posilnega germaniziranja navadimo, a časa, ki ga tratimo v naših učilnicah se samo nemščino, nam nikdo povrniti ne more.

V mnogonarodnej državi, kakor je Avstrija, je en državni jezik puhla fraza, vzrok hegemoniji ene narodnosti nad drugimi, a ne državni interes. Vlada lahko brani svojo avtoriteto brez posebnega poviševanja kacega posameznega jezika in kolikor je v resnici potreba pri vojaščini ali v kakem posamnem administrativnem ali juridičnem oddelku jednega stalnega jezika, toliko se istega priuči lahko vsaka narodnost, nas Slovanov tega nij strah in tudi Nemcev, ki so omikani vsi brez izjeme, naj nekoliko slovansčine ne straši, pokažejo naj nam s tem, da so v resnici narod omike in pravicoljuba.

Avstriji velja sicer prekrasno gaslo: „Justitia regnorum fundamentum“, a niti v zatiranji nij nemštvo proti vsem narodom dosledno. Poglejmo le peščico Italijanov na

našem jugu. Pol milijona jih je vseh skupaj, a reči moramo, da uživajo največje pravice za Nemci. S čem to zaslužijo, ne znamo. Jasno je, da škilijo in celo podpirajo „Italijo irredento“, da si želé laške krone, akoravno se spoštuje pri nas njihova narodnost, imajo svoje učilnice v narodnem jeziku, v uradih svoje ljudi in njih uradni jezik je jedino le laški.

Čudno! in vendar jih Nemci božajo. Nikedar še nij nihče kričal, da so državi nevarni, ker imajo svoj jezik in uživajo svoje narodne pravice.

Ko pa zahtevamo enakopravnost mi Slovenci, čuvaji, zvesti čuvaji Avstrije na jugu, odgovarja se nam o potrebi nemščine kot „rajhsšprahe“ ali se pa celo hudobno roga o naših „sonderinteressih“ in panslavistične sanjariji!

Še enkrat ponavljamo, kar je privoljeno jednemu, naj bode tudi drugemu in le tedaj, ako v Avstriji izgine hegemonija in protekcija nemštva, je njej neomahljiva eksistenca in bodočnost zagotovljena. Spoštujmo se posamni narodje v Avstriji in privoščimo drug drugemu naravne pravice in spoštovali nas bodo naši sovražniki.

L—s.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 19. maja.

O zadnjih študentskih demonstracijah v Pragi, ko je Prus Klebs, profesor na vseučilišču tamošnjem, zabavljaj na Čehe in hujskal nemške študente, ter so mu češki študentje potlej okna pobili, piše „Politik“, da je to plevel one kulture, katero po Avstriji širijo k nam privandrani nemški apostoli, ker se šolska soba zlorabi v to, da se oznanjuje nevaren evangelij; kjer pa ne zadoštuje šola, tam se porabi še kaka beznica, katere ne zametavajo nemški profesorji, da pripovedujejo od pive navdušenim študentom take stvari, ki ne gredo prav v avlo.

„Montags-Revue“ piše, da se je v načrtu za premembo deželno-zborskega redu na Češkem, ki se izdeluje v notranjem ministerstvu, določuje, da bodo najvišje obdačeni češki velkoposestniki zá-se volili, manjši pa zopet posebe. Ako bode vlada dala prvej vrsti veliko-posestnikov dosti glasov, potem dobé Čehi zmirom večino v deželnem zboru.

Vnanje države.

Srbski vojskovodja je mudil se pretečeni teden v Dalmaciji na svojem potu v Cetinje, kamor je šel, da dogovori s Črnogorci, kako se je skupno njej in Srbiji držati nasproti albanskej ligi.

Ruski knez Orlov je bil v soboto pri Bismarku, kjer je ostal zvečer do 10. ure; drugega dne ga je sprejel nemški cesar. — Knez Gorčakov namerava konec tega meseca iti v toplice Baden-Baden.

Angleška vlada si je priborila prvi uspeh; avstrijska vlada je namreč pristopila k predlogu Granvillejevemu gledé skupnega po-

stopanja zoper turško vlado, da bode morala zvršiti berlinski dogovor. K njegovemu predlogu bosta brez dvombe pristopili tudi Rusija in Nemčija. Kako bosta naredili pa Francija in Italija, to se še ne ve.

Na **Italijanskem** izvršene volitve niso posebno velicij prememb v strankah prinesle. Popolen rezultat še ni znan, tudi je še mnogo povolitev treba. „Diritto“ konstatuje, da je desnica zdaj močnejša kot je bila, da so radikalcji bili pobiti in da so disidenti nekaj sedežev izgubili. Ministerska večina meni, da se bode v novej zbornici povečala.

Na **Francoskem** je v Rheimsu nastal dné 18. t. m. resen delavski „strajk“ ali upor za povišanje plače. Minister notranjih stvari je tja odpotoval.

Dopisi.

Iz Spodnjega Štajerja 17. maja.

[Izv. dop.] Kmalu bodo deželni zbori k delovanju poklicani. Nemamo namena, našim slovenskim spodnještajerskim poslancem svetov dajati, kaj naj storé o znanej plakatovej zadevi v Gradci, to pa zahtevamo, da graškim gospodom pri kakej priliki spet v spomin spravijo, da se mi slovenski prebivalci Spodnje Štajerske ne pustimo od njih žaliti in zasramovati, ter da ne trpimo, da nas natolcujejo, da mi Slovenci v Gradci mir kalimo!

Naš slovenski jezik ima celo v Gradci ravno tiste pravice kakor nemški, dokler smo mi Slovenci Štajerci in nas ne odtrgajo od Nemcev, kar le želimo. Gradec nam je prebivalcem Štajerske glavno mesto, ker imamo skupaj deželni zbor in vse druge deželne višje oblasti. Tisti gospodje mestnega graškega zastopa, ki le za Prusa našo deželo pripravljati mislijo, morajo se s časom z bolj treznimi pravičnejšimi avstrijskimi možmi nadomestiti, kateri ne bodo delali sklepov zoper naš drugi deželni jezik, ki „veselost“ napravljajo po pametnem svetu, kar dokazuje dopis iz Trsta 9. maja v „Politiki“. „Nur im Krähwinkel an der Mur kann eine so grelle Intoleranz noch floriren,“ piše gori omenjeni list po pravici. Ali ne bi bil uže čas, da bi kateri naših slovenskih poslancev v deželnem zboru navlašč slovenski govoril? Če se smejo na Dunaji poslanci državnega zbora vsak jezika svojega naroda poslužiti, zakaj bi se tega mi doma ne poprijeli? Mi smo le preveč mehki in popustljivi! Zatorej našim nasprotnikom tako zlo greben raste.

Če nam nehčejo Nemci biti pravični, pa zahtevamo ločitev in poseben oddelek namestnije v Celje. Celjani bodo tega veseli in ako se tam povpraša vsak hišni posestnik, gotovo bo k temu prošnjo podpisal, ter tistega na cedilu pustil, ki se v imenu Celjanov uže naprej zahvaljuje za tako dobroto. Celje le on sam za nemški „brenender Busch“ vidi.

Iz Gorice 16. maja. [Izviren dopis.] Naš slovenski poslanec, g. Ivan Nabergoj, govoreč v državnem zboru o zadevi slovenskih srednjih šol na Primorskem, je rekel: „Toda če preudarjamo prebivalstva narodne razmere ter jim primerjamo dotična učiteljišča in njihovo vredbo, zadenemo ob najbolj kričeče nerazmernosti in pridemo slednjič do rezultata, da ostajajo primorski Slovenci popolnoma na suhem“. Žalibog, gola resnica!

Pisati hoteč samo o goriških srednjih šolah, omenjam naj sledeče: Materinska jezika, slovenski za Slovence in italijanski za Italijane ali prav za prav za Furlane, sta potisnena na gimnaziji v skrajni kot. Slovenski in italijanski jezik sta v višjih razredih na vrsti še le četrto uro dopoldne, tedaj od 11.

do 12. ure, ko so dijaki uže bolj ali manj trudni in razmišljeni, da ne morejo več s potrebno pazljivostjo poslušati predavanj gg. profesorjev. To vse bi uže še bilo; pa če pomislimo, da sta po dva razreda združena v jeden razred, petošolci in šestošolci, sedmošolci in osmošolci se uče skupaj, tedaj lahko in po vsej pravici dvomimo o dobrem vspehu. Sam šolski nadzornik g. Gnad je menda uvidel, da je silna potreba, da ima vsak razred posébe svoje ure za materinska jezika. Prihodnje leto se bode, kakor je pisal goriški dopisnik „Novicam“, tudi vpeljalo tako. To je prav!

Na realki je v tej zadevi še mnogo slabjše! —

Kam bomo prišli, če se mladina ne bode učila ceniti vrednosti materinskega jezika?!

Pri tej priložnosti ne smem zamolčati dvomljivih razmer na tukajšnjem ženskem učiteljišči. Kaj bi vi rekli na to, da gojenke na slovenskih oddelkih nekaterim gg. profesorjem — ne sicer zmirom, vendar pogosto — na slovenska vprašanja odgovarjajo italijanski? In gg. profesorji so zadovoljni s takimi odgovori! Kaj bi neki rekel učeni vaš „germanizator“ Heinrich, ko bi mu kak dijak v šoli na nemško vprašanje odgovoril slovenski? Naj poskusi kdo! — Misli bi človek, da so na slovenskem oddelku same Slovenke. Čujte! Furlanke, ki malo umejo slovenski, se sprejemajo v slovenski oddelek, menda le zato, da bi gotovo dobile službo v krajih s slovenskim prebivalstvom na podlagi golih neistinitih spričeval, ker v Furlaniji so uže vse službe zasedene. Znano je, da je mnogo izpranih kandidatinj italijanske narodnosti brez službe.

V šoli, doma in po sprehodih se italijanči. In takim učiteljicam naj se izročuje odgoja slovenskih otrok! Takim tedaj naj se izročuje naša prihodnost! —

Dobro vem, da nekaterim ta dopis ne bode po godu; pritrdil mi pa bode vsakdo, kdor dobro pozna razmere na tem učiteljišči. Dajale so se in se še dajo kandidatinjam visoke štipendije. Pa zakaj? — da se potem laglje — možé! Bog varuj, da bi tukaj imel kake strankarske namere! Vsakdo si rad pomaga do boljšega kruha. — Čujem pa, da se prihodnje leto na novo vstopivšim gojenkam ne bodo dajale več državne ustanove. In ker so uprav te ustanove najzdatnejša podpora večidel nepremožnim gojenkam, je upati, da se bode njihovo število zmanjšalo in da se bode šola zaprla. Goriški Slovenci gotovo ne bomo jokali pri njenem pogrebu. —

Od Čičev 15. maja. [Izv. dop.] Na vprašanje: so li res slovenske srednje šole nepotrebne, naj odgovarja tudi sledeče:

Večina slovenskih trgovcev v mestih, ki trguje s sovratniki ali družimi deželani, poslučuje se — žalibog — še večinom tujščine pri pismenem občenju. Kadar je pa tak srednješolsko omikan trgovec prisiljen pisati slovenščino, muči jo na strašen način. — Dopisnica ljubljanskega trgovca n. pr. slove:

„Zutraj v Soboto bom prisel v Trnov me bote za 1 voža voreit ostelal, pozdravljen.“

J. J.“

Dajmo, prestavimo to v ravno tako nemščino. Glasilo bi se morda: Morgn Fri samstag kom ih nach Ternovo werdens mich für 1 Wagen voreit bstehlen ali pa morda celo „prprega naroču“. Kaj ne ko bi tako nemško pisal kdo, rekli bi, da je neomikan, nešo-

lan, neizobražen. In če slovenski tako grdo kosmato piše, pa nij? Vsak jezik ima svojo gramatiko. Nemec nemščine ne zna pravilno uže po materi ampak v šoli se mora pisati naučiti. Tako se tudi mi hočemo svojega jezika najprvo, potlej pa tudi nemškega laškega in kar se bo dalo.

Z Dunaja 16. maja. [Izv. dopis.] Pri banketu nemških ustavovercev je dr. Herbst, ki je še krepak mož in strasten, rekel, kakor ste brali: „Jaz sem star in ne bom morda več doživel zmage ustavovernestranske.“ To je znamenje in dokaz, da so nemški ustavoverci uže vendar obupali, in ne verjemó, da bi se tako hitro povrnilo njih gospodstvo, kakor so njih novine do zdaj rade dopovedovale. Herbst si ne upa doživeti zmage svoje stranke. Najbrž, da je ne bode nobeden ustavoverec več doživel. „Fuius Troes“ bodo jadikovali, ako Bog da, in ako ima Avstrija namen obstati.

Sicer pa so se od Herbsta napovedane nemške „manifestacije“ uže začele. Ker avstrijski Nemci ne morejo povedati, da se jim godi krivica, in ne morejo pokazati s čim in kje se nemščina „zatira“, zato pravijo v svojih izjavah: „mi se bojimo“, da se nam bode godilo zlo! Torej le bojé se, ti naši hrabri „liberalni“ sosedje, da se jim bode kaj zlega zgodilo. Mi se niti tačas nijsmo „bali“, ko se nam uže je godilo zlo. Liberalni Nemci pa na primer izjavljajo svetu: „Mi se bojimo, da bomo morali vsled te jezikove naredbe mi Nemci na Češkem kot podjarmljen narod pod vladó Čehov trpeti“. Tako se glasi „izjava“ iz nemškega gnezda Falkenaua na Češkem, tiskana v dunajskih listih. Druga izjava iz „Böhmisch-Zwikkau“ pa izraža „tiefgehende beunruhigung“. In še druge izjave izrekajo „besorgnisse“, tretje upanje, da bodo nemški poslanci borili se zoper nevarnosti, ki žugajo interesom Nemštva itd. Celej stvari se vidi, da je hinavska, narejena, neresnična, golo nemško ščuvanje.

Velečestiti volilci dolenski!

Dné 14. t. m. popoldne nam je telegraf iz Trebnja prinesel veseli glas, da ste si za poslanca jednoglasno izvolili gospod **Petra Grassellija**, ki Vam ga je priporočal podpisani odbor.

S to jednoglasno volitvijo ste na veliko svojo čast z nova izpričali popolno politiško zrelost naroda našega, narodnemu volilnemu odboru pa kakor vselej tudi to pot dal častno zaupnico. In zopet je svet videl, da mila naša domovina je zemlja slovenska, na katerej živi čvrst narod, ki se pogumno bojuje za svoje postavne pravice in pač uže teško čaka, da bi mu v vsacem oziru nastopili boljši časi.

Sprejmite tedaj, vrli možje slovenski, iskreno zahvalo za lepo slovo, s katero ste iz 5 okrajev v velikej množini stopili na volišče in katere sloge po zglednej disciplini tudi oni domačini nijso hoteli kaziti, ki bi bili za svojo kandidaturo imeli nekoliko glasov.

Bodite uverjeni, da ste po nasvetu našem izbrali si za svojega zastopnika možá, ki, stoječ v prvi vrsti naših rodoljubov, dobro pozna razmere cele naše dežele, živo čuti bolečine Vaše in v obče našega naroda, pa ima tudi moč besede, potegniti se krepko za blagor njegov.

Zato še enkrat: hvala Vam!

V Ljubljani 16. maja 1880.

Za centralni narodni volilni odbor:

Dr. Jan. Bleiweis.

Domače stvari.

— (Naša „policajno-liberalna“ nemška stranka) gg. Dežmana, Kalteneggerja, Schreya in dr. v svojem organu „Laib. Tagbl.“ v listu od ponedeljka britko zajoka in toži nad tem, da je naš kranjski deželni predsednik malostno policajno prepoved ljubljanskega župana, uda rečene stranke, ob priliki vhoda hrvatskih pevcev v Ljubljano in sprejema njih po slovenskem „Sokolu“ ob veljavo dejal. Notri v dušo nemško ali ponemškuteno je zbolelo naše nemške liberalce, ko so slišali, da ne bode Slovincem povsod nepotreben policaj za petami, ki bode ukazoval, kam se sme ali ne sme stopiti. Boste uže videli, kam to pelje, jamra Dežman. „Der Herr Landespräsident ist eben noch zu kurze Zeit im Lande, als dass er wissen könnte, in welcher schöner Weise sich der nationale Patriotismus zu äussern gewohnt ist. Sollte aber Herr v. Winkler im Laufe seiner Amtsthätigkeit irgendwie Gelegenheit haben, sich mit den Herren Bleiweis und Vošnjak ebenso zu verfeinden, wie er jetzt mit denselben auf gutem Fusse steht, so sind wir überzeugt, dass er dann sehr bald zu der Meinung kommen wird, dass die gestörte Nachtruhe und eingeworfene Fensterscheiben nicht zu den Annehmlichkeiten des öffentlichen Dienstes gehören.“ S temi besedami „Tagblatt“ skuša nesramno denuncirati Bleiweisa in Vošnjaka, nekako da prav za prav onadva aranžirata ponočne izgrede in pobijanja oken! Kako neumno-držno! Mi moramo pa tudi z vso odločnostjo protestirati, da se kakovi koli poulični ekcesi narodnej stranki sploh ali nje voditeljem v krivdo štejejo. Mi smo v svojih narodnih glasilih vselej opominjali, držati se postavnih sredstev. Ako so kaki vročekrvni mladeniči parkrat Dežmanu poulično neprijazno demonstracijo naredili, storili so to na svojo pest in nahujskani, ne od narodnih vodij, temuž od Dežmana samega, ki je javno na njih narodne svetinje povsod le psoval ali zabavljal in se narodnim terjatvam renegatsko rogala. — Stranka, katerej služi „Laib. Tagbl.“, ničesa bolj ne želi, nego taci ekscesov na ulici, da bi jih v hujskanji zoper narodno stranko rabila, to vemo. Zatorej pa bodo ravno narodni ljudje bolj nego kedaj skrbno varovali javni red in zakonitost, kakor so storili tudi zadnje nedeljo.

— (Volilni shod pri Sv. Jurji) blizu Celja na binkoštni ponedeljek, kjer je poslanec dr. Vošnjak svojim volilcem poročal o prizadevanji in delovanji slovenskih poslancev v državnem zboru, vršil se je sijajno. Prišlo je več sto volilcev iz celjskega, šmarskega in laškega okraja. Obširnejši popis priobčimo v prihodnjem listu.

— (Ljubljanski mestni zbor) ima jutri dné 21. maja sejo. Na dnevnem redu so poročila o oddaji službe mestnega živinskega zdravnika, o uredbi razmere mesta s civilno bolnico glede mrtvaške takse, o ofertih glede prostora za zidanje nove klavnice; dalje samostalni predlogi g. Regalija o premostenju Gruberjega kanala, ob odpravi takse za mrtvaško ogledovanje, ob odpravi pouličnega zvonjenja prodajalcev premoga. Potem je tajna seja.

— („Sokol“) je dobil iz Karlovca v nedeljo zvečer ta-le dva telegrama: Srdačni pozdrav našoj braći Slovincimi, isto našem milom pod barjakom prvom hrvatskom pjevačkom društvu „Zore“. Živila sloga! To

nazdravlja društvo više gradjana u Rakovoj bašči. — Drug telegram: Srdačni pozdrav Sokolu i svoj našoj braći Slovincima uz to i našoj miloj „Zori“ pod barjakom. Živila ljubav sloga, prijateljstvo slavlansko. U ime više gradjanah: Vukić, Mikić, Blazeković, Sušnik, Valjak.

— (Postojnska jama.) Obiskanje tega podzemeljskega čuda je bilo tudi letos tako mnogobrojno, kakor druga leta. Vlaki iz Ljubljane, Zagreba, Reke, Kormina, Trsta in Dunaja pripeljali so na tisoče obiskovalcev. Tudi ljubljanski gostje, pevci karlovskega društva „Zore“ so bili mej obiskovalci, ter so v jami zapeli nekaj hrvatskih zborov. Na kolodvoru in v trgu so bili prilepljeni plakati v slovenskem, laškem in nemškem jeziku z velikimi črkami: „Varujte se žepnih tatov!“ kar je goto bolj zaviralo delovanje tega izrastka človeške družbe, kakor vse policijske naredbe, kajti letos nij bilo slišati nobene pritožbe v tej zadevi. — Tudi napisi v jami so bili letos na prvem mestu slovenski, poleg nemških in laških. To nas veseli, da se vendar enkrat tudi v Postojni vidi, da smo tu mi Slovenci domá, ne Nemci in Lahí.

— (Toča) je dné 7. t. m. pobila skoraj ves sadež in po vinogradih v občinah Boštanj in Vrh okolo Radeč na Dolenjskem, ki je kmetovalcem uničila vse upanje na dobro letino.

— (Nova knjižica.) „Glavna vodila umnega gospodarstva na majhnem posestvu in z malim imetjem. Z darilom viteza Schneid-Treuenfeldskega odlikovana razprava. Spisal Ivan Lapajne, ravnatelj meščanski šoli v Krškem. Na svetlo dala c. kr. kranjska kmetijska družba. V Ljubljani 1880. Tiskali Blaznikovi nasledniki.“ Tako se zove 66 strani obsežna knjižica, katere bitstveni del je prav dober „Splošni nauki“ v početku pak so nekako katehetično naivni; tako se piše za otroke, a ne za odrasle kmetovalce. Kmet naš je bolj realen in moder mož in bolj praktičen, nego si misliš, in če ga hočeš podučevati v njegovem poslu, tedaj ne začenjaj mu na vsa usta z najnavadnejšimi fraznimi nauki o splošnem dobrem in pametnem vedenji, o katerih ti precej poreče: „to uže zdavnaj sam vem, naš fajmošter to skoro vsako nedeljo še lepše povedó“. Knjiga, namenjena prostemu narodu, dobra je taka, ki precej s svojim začetkom bralca stverno prime in zanima. Zato so pa tudi vsi pisateljevi predgovori v taci knjigah le motljivi. Kakor rečeno, dobro pa je sestavljen nadaljni podučni del: o poljedelstvu, živinoreji, sadjereji, gozdarstvu itd., in zarad tega knjižica zasluži, da se razširi mej slovenskimi kmeti, kar more dober sad roditi.

— (Spet goveja kuga!) Črnomeljsko okrajno glavarstvo naznanja 14. maja: Vsled telegrafičnega naznanila podžupanije v Karlovcu je v občini Modrošpotok, in sicer v vasi Prilišče, goveja kuga nastala in je tudi uradno spoznana bila. Oziroma na to se ljudstvo opozoruje: Da mora deželna meja vsled §§ 2 in 3 goveje kužne postave tudi še za naprej zaprta ostati. Zaradi nastale goveje kuge v Priliščih jenja denes vsako dosedanje poljšanje mejne zaprtije in nastane po vsej deželnej meji zopet stroga zaprtija, vsled katere nij le prepovedano v § 2 goveje kužne postave imenovane živali in reči črez mejo pustiti, toda je tudi prestop ljudem prepovedan. Ljudem in v § 2 goveje kužne postave naštetim živalim in rečem je prestop deželne meje le na mostu v Metliki in na brodu v Vinici s pogojem dovoljen, da se vsakteri z občinskim certifikatom

ali drugim postavnim potnim listom izkaže in da se, ako je potrebno, tudi ostremu desinficiranju (kadenju) podvrže. Vsi čolni in brodi na Kolpi, kateri se morejo dobro prikleniti, se morajo vele prikleniti; drugi čolni in brodi pa, katerih nij mogoče s ključavnico prikleniti, se morajo ven na breg potegniti, nad katerim mora občina čuvati. Vesla pa morajo občinski predstojniki shraniti. Z ozirom na nastalo kugo v Priliščih spadajo v kužni mejni okraj cele občine Griblje, Tribuče, Adlešice, Vinica, Verh. Butoraj, Oberh in vas Desinec, občina Loka, in dobe te občine ob enem tudi še posebna oznanila. Kdor se zoper te naredbe pregreši ali tudi sicer zoper določbe postave o goveji kugi ravna, zapade v denarno kazen 500 gld. ali pa v kazen 4 mesece zapora; po noveji živalske kužnej in goveje kužnej postavi, katera bode koncem tega meseca v veljavo stopila, pa zapade celo v denarno kazen do 2000 gold. ali pa do 3 leta zapora.

— (Parna gasilnica.) Po Ljubljani je razposlan sledeči oklic v slovenskem in nemškem jeziku: „Pri mnogokaterem izmed požarov, ki smo jih zadnja leta doživeli v našem mestu, je bilo za vrle prostovoljne gasilce kljub izbournemu njihovemu orodju sila težavno, naglo dovolj vode tja spraviti, kjer so je potrebovali. In sicer je bila težava tem večja, čim dalje od Ljubljane je gorelo. Z nova se je to prav živo izkazalo lani o Božiči, ko se je na vrtu Bambergove, nekaj Martinčičeve hiše na dunajske cesti vnel rastlinjak, v drugič pa spet, ko je za ravno tisto hišo, dober mesec je tega, gorel neki magazin na dvorišču. Zlasti poslednji omenjenih požarov je bil celej soseski zelo nevaren, ker je minolo precej časa, predno je voda po cevéh pritekla iz Ljubljane, kjer so jo gasilci s svojim strojem vzdigovali. Le sreča, da tist večer nij bilo čisto nič vetra, sicer se je bilo bati za vso dunajsko cesto. Te izkušnje so bile povod, da se je sešlo nekoliko tukajšnjih meščanov, ki so osnovali odbor, da je pretresal, kakó bi se ónej nepriliki korenito v okom prišlo. Po vsestranskem posvetovanji je ta odbor sklenil, da bode po doneskih hišnih gospodarjev, zavarovalnih zavodov, industrijalnih podjetij in mestnega prebivalstva v obče skušal nabrati svoto, za katero bi se naročila parna gasilnica. Če naša prostovoljna požarna straža dobó tak stroj, jej bode ob kacem večjem požaru, in ko bi bil še tako daleč v stran od Ljubljane, mogoče, na najvspešnejši način vpotrebljevati vse njene nove gasilne priprave, t. j. ob enem sedem ceví; vode bi ne manjkalo, ker bi je parna gasilnica preskrbovala, kolikor in dokler bi je treba bilo. Vrh tega par ljudij lahko opravlja parno gasilnico, torej je vsem drugim gasilcem moči, prav pri ognji poprijeti se gašenja z drugim orodjem. Kedar blizu vode gori, se kar naravnost gasi s parno gasilnico samo, katera od tal najvišjo streho z vodo doseže. Po izvestjih taci požarni straži, ki imajo uže dalje časa parne gasilnice, nij treba več nego 10 do 12 minut in stroj s svojimi pritisklinami je pripravljen za gasilno delo ter potem dela neprestano. Takoj, ko je naznanjeno, da kje gori, se parna gasilnica zakuri, pa kedar dospè na obrežje tjakaj, kjer bode morala vodo zajemati, uže lahko začne delati, da je položenih le nekaj ceví; kedar je pritrjena zadnja cev poleg ognja, je v njej tudi uže voda, ki potlej vedno enakomerno prihaja. Troški naprave parne gasilnice utegnejo pač znašati blizu 5000 gold., pa njene koristi so tako očividne, kakor priča

uže samo to, kar smo prej navedli, da smemo pričakovati od ljubljanskih prebivalcev, zlasti od tistih, ki svoje nepremično imenje kolikor moči zavarovati hočejo zoper nevarnost po ognji, da se ne bodo ustrašili žrtev, s katerimi se ima omogočiti izvršitev namere, ki si jo je postavil podpisani odbor. Naprava parne gasilnice bi bila ob enem primerno priznanje dozdanjemu delovanju slavne naše požarne straže, katere člani, ne mené se za trud niti za opasnost, ki preti njihovemu zdravju in življenju, uže deset let imovino svojih sosesčanov branijo zoper silo pogibeljnih plamenov. Podpisani odbor se nadeja, da bode ljubljansko meščanstvo ta oklic uvaževalo kakor za služi in mu po svojih močéh dejanski pritrdilo na podpisnih polah, ki jih bode odbor skoro pošiljal po hišah. Po končanem naboru bodo

podpisovalci v roko dobili izkaz o skupljenih doneskih in njihovej porabi. V Ljubljani, dne 5. maja 1880. Odbor: Fr. Fortuna, Pet. Grasselli, Jan. Janesch, Em. C. Mayer, Jan. Perdan, Jos. Zenari."

Poslano.

Gosp. J. Rannerju c. kr. okr. šolskemu nadzorniku v Ptui.

Ko je sl. deželni šols. svet z odlokom od 11. jan. 1877 šolske knjige od Ivana Lapajne-ta v šoli rabiti prepovedal, predlagal sem 1. febr. 1877 v seji ormuškega okraj. učiteljskega društva, naj bi ono teh knjig („Malo fiziko“ in „Občno zgodovino“) nakupilo, ter jih šolskim bukvarnicam tega okraja razdelilo, kar je bilo sprejeto in knjige razdeljene.

Meseca decembra 1877 ste pa Vi iste knjige po okr. šols. svetu ormužkem od sre-

diške (in ako se ne motim tomaževske) šolske bukvarnice terjali in jih dejali pod ključ.

Deželni šols. svet Vaše konfiskacije nij potrdil in deželni šols. nadzornik g. Rožek nam je pri nadzorovanji šole obljubil, da dobimo knjige nazaj (zagotavljajoč nas, da za šolo zato sposobne niso, ker so „über die nacht geschrieben!“ —) V domačih učit. konferencah (katerih zapisnike Vi dobivate) sem večkrat po teh knjigah popraševal — pa brez uspeha.

Terjam tedaj te knjige po javnem potu od Vas; dajte jih šolskim bukvarnicam, katerih last so, nazaj, drugače jih bode na po-velje deželnega šols. sveta vrniti — ali pa plačati morali.

Zagotavljam Vas, da te poštene slovenske knjige več koristijo nego nemške računice v slovenskih šolah.

V Središči 17. maja 1880.

Josip Šinko.

Tuji.

19. maja.

Pri Slonu: Leitner iz Zaprčič. — Kern iz Gradca.

Pri Matiči: Kirchhamer iz Dunaja. — Trevisan iz Trsta. — Friedrich iz Dunaja. — Strohneder iz Gradca. — Gaselseder iz Dunaja.

Dunajska borza 19. maja.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	72	gld.	35	kr
Enotni drž. dolg v srebru . . .	73	"	10	"
Zlata rent.	88	"	60	"
1860 drž. posojilo	130	"	25	"
Akcije narodne banke	836	"	—	"
Kreditne akcije	275	"	80	"
London	118	"	70	"
Srebro	—	"	—	"
Napol.	9	"	45 1/2	"
C. kr. cekini	5	"	62	"
Državne marke	58	"	45	"

Tržne cene

v Ljubljani 19. maja t. l.

Pšenica hektoliter 10 gld. 24 kr. — rež 6 gld. 50 kr.; — ječmen 5 gld. 39 kr.; — oves 3 gld. 56 kr.; — ajda 5 gld. 51 kr.; — pros 5 gld. 39 kr.; — krompir 6 gld. 50 kr.; — krompir 100 kilogramov 3 gld. 40 kr.; — fižol hektoliter 9 gld. — kr.; masla kilogram — gld. 80 kr.; mast — gld. 70 kr.; — špeh frišen — gld. 60 kr.; špeh povojen — gld. 64 kr.; — jajce po 1 1/2 kr.; — mlika liter 8 kr.; — govednine kilogram 54 kr.; — teletnine 52 kr.; — svinjsko meso 58 kr.; — sena 100 kilogramov 1 gld. 95 kr.; — slame 1 gld. 78 kr.; — drva trda 4 kv. metrov 6 gld. 20 kr.; — mehka 4 gld. 40 kr.

Srčni pozdrav

kličem vsem znancem pri odhodu iz Logatec, kjer sem našel svojo drugo domovino in zveste prijatelje, upam pa, da se bode, ker ostanemo sosedje, še dostikrat videli. (231)

Janez Auer,

železniški vodja v Divači.

Komí

za kupčijo z usnjem, ki znajo dobro izrezavati, prodajati in kupovati tudi surovo usnje ter so od vojaščine prosti, iščejo se. Prednost se daje onim, ki znajo slovenski jezik. Želi se dobrih spraveval. Ponudbe naj se pošiljajo v Celovec pod J. & S. H. (225—3)

Pri

H. Ničmanu,

založniku v Ljubljani,

je ravnokar prišla na svetlo:

„Stoletna Pratika“,

četrtga natisa, popravljena in pomnožena, ki obsega 260 strani.

Ker ljudje radi b-ró „Stoletno Pratiko“ in vedno po njej povprašujejo, izdali smo jo v četrtem natisu. In res, skoraj da si upamo reči, da ne bode nihče rekel, da bi se mu ne bila ta „Pratika“ popolnem prikupila, če jo je le nekoliko prebiral; posebno pa zato, ker v njej najdemo tako natančno in umevno razlaganje vseh stvari in oddelkov, kakor do sedaj v nobeni slovenski „Pratiki“.

Iz te „Pratike“ se mej drugimi koristnimi rečmi izve: če je leto navadno ali prestopno, kaj je lunini in kaj solnčni krog in kako se najde, kateri prazniki so premakljivi, kateri nepremakljivi; nekoliko od planetov ali premičnic; kako se napravljajo solnčne ure, da poludne natanko kažejo; bere se v njej o vremenskih znamenjih, o opravih za vsak mesec celega leta itd. Dalje se v njej bere cesarska postava o živin-skeji kupčiji, kakor tudi pouk, kako se more človek zdrav ohraniti, življenje si boljšati in se v sili oteči; o opravih in sprehodih, o počitku in spanju; kako se utopljenci in zmrznenci, zadušeni, od strele zadeti, obešeni ali zadržani oživljajo, kako se od kače pičeni ozdravljajo itd. Poslednjič se v tej „Pratiki“ zapisani vsi sejmi na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Hrvaškem in še več znamenitih in koristnih reči. Kdor si jo bode omislil, bode videl, da je še večjega priporočila vredna, kakor smo jej ga tukaj izrekli.

Velja trdo v pol platnu vezana 85 kr., v pol usnju 90 kr.

Pri ravno tem založniku je tudi na svitlo prišla in se dobiva: (218—2)

Častna straža

Jezusovega presvetega Srca.

Poslovenil J. Dolenc, stolni kaplan. Obsega 64 strani.

Velja 12 kr.

Ravno tako tudi:

Gorečnica

naše Gospé presvetega Srca.

Izdelano za Slovence poleg francoskega „La Zélatrice“.

Obsega 56 strani. Velja 10 kr.

Nij sleparstvo!

Iz c. k. zastavnice dunajske

rešene

žepne ure

izjemno v ceno, namreč

70 odstotkov pod kupno ceno.

Razne komisijske zaloge ur, od največjih švajcarskih tovarov, se je v c. k. zastavnici zastavilo, a ne rešilo, tedaj so zapadle po javni dražbi prišle po neverjetno nizki ceni nam v last.

Mi moremo tedaj ure od zlata, srebra in niklja, najboljši švajcarski izdelki, vse s 5 letnim poročtvom, samo da dobimo svoj denar, prodajati jih 70 odstotkov pod fabriško ceno, ure so skoraj zastonj.

Vsak človek, naj si je bogat ali ubog, potrebuje vendar uro, ki je čisto najzvestejša prijateljica in spremljevalka skozi celo življenje; tako priliko, prijetno in nigrad vračajočo se, ima zdaj vsa, da si more preskrbeti skoraj zastonj solidno, fino, garantirano in na minute regulirano uro, ker je naše fabriško osebje vse ure še jedenkrat reguliralo. Vsaka ura ima švajcarsko fabriško znamenje.

Poročstvo je tako zagotovljeno, da se s tem javno zavežemo, vsakemu naročniku takoj brez ugovora novce povrnil.

Kdor hoče izvrstno, neverjetno ceno, na 5 let zajamčeno, dobro išče uro skoraj zastonj imeti, naj si jo takoj naroči, ker more vsa, da ure nečuvno hitro kupujejo.

Zapisnik žepnih ur.

1 ura na valjar od teškega srebrnega niklja, fino na trenotek regulirana, gravirana in gvolširana, s 8 rubinov, s ploščatim steklom, emailirano urno ploščo in posebnim krovom zoper prah, in fina zlata facon-urna veržica, ki je stala preje gld. 12, velja zdaj samo gld. 6.50. — Ista fino pozlačena, krasna, nadomestuje vsako zlato uro, samo gld. 6.50.

1 žepna ura na sidro, od teškega srebrnega niklja, fino na trenotek regulirana, gravirana, gvolširana, s 15 rubinov, s ploščatim steklom, emailirano urno ploščo in kazalom za sekunde, s fino urno facon-veržico od talni-zlata, preje gld. 20, zdaj samo gld. 7. — Jedna najboljših ur. — Ista teško v ognji pozlačena, krasna izpeljava, popolnem nadomestuje zlato uro, samo gld. 6.50.

1 remontoir ura, iz najfinejšega double-zlata, brez ključka za navijati na kozici, pod poročtvom ohrani si zmikom zlato barvo, izvrstno na minute regulirana, s dvojnimi krovom, dekorovana email urno ploščo in privilegirano delo, obdarovana izvrstna ura z veržico od talni-zlata, preje gld. 24, zdaj samo gld. 8.50. — Teh ur je malo.

1 srebrna remontoir ura, od pravega 13 lotnega srebra, potrjena od c. kr. kovnega urada, navija se na kozici brez ključka, z nasprotnim zopornim in kazalno pripravo, fino s privilegijem, na minuto repasirana, s ploščatim steklom, email urno ploščo in kazalom za sekunde, v notranjem s kristalnim krovom in kolesci od niklja, za vsacega transparentna, najboljša, najcenejša in najelegantnejša ura sveta, preje gld. 30, zdaj samo gld. 14.

1 srebrna ura na sidro, od pravega 13 lotnega teškega srebra, potrjena od c. kr. kovnega urada, s 15 rubinov, na sekundo repasirana, s ploščatim steklom, email urno ploščo in kazalom za sekunde, pozlačena elektro-galvaniskim potom, tako, da bi je ne mogel noben zlatar sveta od prave zlate in za drag denar kupljene razločiti; preje nepozlačena gld. 24, zdaj pozlačena samo gld. 12.50.

1 srebrna ura na valjar, od pravega 13 lotnega srebra, potrjena od c. kr. kovnega urada, s 8 rubinov, na minuto repasirana, pozlačena elektro-galvaniskim potom, tako, da se je od prave zlate ne more razločiti; preje gld. 15, zdaj samo gld. 6.50.

1 ura za gospé, od pravega 14 karat. zlata, potrjena od c. kr. kovnega urada, vrio fina, elegantna ura z najfinejšo benetkansko facon-veržico za okojo vratu v finem barzunastem etuji; preje gold. 30, zdaj samo gld. 19.50. Tacega še nij bilo.

1 fina zlata remontoir ura, 13 karat., po gld. 40, 50, najfinejša savonette-ure, preje po gld. 100.

Naslov:

Uhren-Ausverkauf

von A. Fraiss,

Rothenthurmstrasse 9, parterre, gegenüber dem erzbischöflichen Palais, WIEN. (597—12)

Neizogibno potrebno za vsako gospodinstvo!

Uspešno se je rabilo

zoper davico, kozé, rudečuho, osepnice itd.

Novo antiseptiško, desinfirujoče in higijeniško sredstvo

„SANITAS“

od

F. A. Sarg's Sohn & Comp. in Wien.

Centralno zalogo za prodajo „en gross“ ima

Vogl Brothers Succrs.

WIEN, I., Himmelpfortgasse Nr. 26. (219—2)

Zaloge v Ljubljani: Vilj. Mayr, lekar; Gabriel Piccoli, lekar; E. Birschitz, lekar.